

På Kristi himmelfärdsdag, eller
Helli torsdag som den kallades,
var det farligt att bryta en blom-
ma eller ta någöt från jorden.

131

Långfredagen var piskaredagen.
Då skulle man på mornen piska
dem som låg i säng för att de skulle
komma lätt i slagsmål och få
stryk eller orksin för att de inte
skulle det. Berättaren kom inte
säkert ihåg vilket.

På dygnmelorsdag skulle man
göra korstecken över dörtrödet
hållet med ett gran eller lindkol.
Det samma skulle göras i lagar
och stall. Det skulle naturligtvis
va tänas och fastanas innan
sol gick opp.

Dymmelsonsdag reste påska
karingarna till Blåkulla. Då
skulle man skjuta dem och det
skulle göras åt nordväst. När
de var på hemvägen skulle man
skjuta åt nordost.

Dymlingen gick in dymlingsdag kl. 12. Under dymlingen (ända till påskalördag) fick man inte gå något ärende till grannarna för det ansågs för en stor chikan att göra det.

Under dymlingen fick man inte hålla låna, ge bort eller sälja något smör, mjölk eller dylikt; inte ens en smörgås, ty en trollkärning kunde smörja lite innan för kyntelsprundet och på det sättet ta samket från dem.

Trollkäringarna kunde vid råp-
parna kasta kricksilver i grytan
och då blev maten aldrig kokt.

bid. Sn
Albo, Stettin en
Ötto, Gällberg " " " " " "
1934
1934 C. H. Lyden
1934 G. Johansson
Stettin

Året delas i 4 råppar och första
dagen på varje råpp har en
särskild betydelse. De dagarna
är jul, värfrudag, midsommar
och mickelamäss.

Vid råppakvällarna var spöken
och sådant mäst i rörelse och
då hade de gamle alltid en kopp
kuskleri för sig

Stathuset Mellby län
Gullerups län Östbo län

C. W. v. Gyller

På gästovärdagen skulle man
stå tidigt opp, äls ble man
lämnig.

Man skulle repa lön att stis
på golvet till pingst och midsum-
mardagen. I taket och i fönstren
skulle sättas lökqvistar.

I Dymmelveckan ska man ge
sina brännvin för att de ska
förvara sig mot tjuvbin.

Skog fick man ej falla i ny
ty då gick mask i virket.

de fick aldrig slakta till jul på
en tisdag eller torsdag, för då blev
köttet segt. Genom tisdagsslaktet
miste man svinlykan och boskaps
lykan.

Julsyltet fick inte heller fri-
rättas på nymanad, för då blev
det mask i köttet, och det blev
hårsket.

Till julafton skulle man ha
my råghalm i sångarna.

3983

På julaften skulle man stussa
vars och man på fölingen
och bokskapens svansar skulle
jämstussas så de inte skulle
räka ut för olycka när de gick
vadh.

I julduken hängde ofta fjäder
och trä, färgade, med ringar
av spingstickor.

Om julen hade man julaviskor,
som skulle bindas med halm, att
bota tråkdom med. Med dem
spjade man ur käril, som man
var rädd hade kommit något
tråkigt i.

3983

På en del ställen hade de en
julkrona av kalumpipor hängen-
de mitt i juldunken, den var gjord
av lika långa kalumpipor som
var genomdragna med tråd, så
att det stod ut 9 uddar, i
vilket håll man tittade på
den.

När man troskade hade lades en
nek undan i säabingen eller
säabon. Den skulle va jularek
och sattes i en apsel åt följning,
för då fick man bra öring.

Drickakannan eller julhornet
får aldrig vara tomt, men får
aldrig flyttas från bordet, när
det skulle fyllas på.

När man byggde jilaburka
kallades det ofta för sankelbröd
och det användes i vardagslag.

juleftonskvätt skulle en ha lit-
fisk och vit gröt och julöl. Och
det skulle frötas vara brännvin
i julafaskan, för piksupen
var ju nödvändig. Ur piksu-
pen spiddes för året.

Spärfund
Mller
Ostbr
Gottberg
Sallberg
C. W. Sjöström
Johansson

Den biten av jylljuset som var kvar
juldagsmorgon var man mycket rädd
om, för den var ett utmärkt läke-
medel om en var visten eller på
fröst eller så.

Julgröten koktes i oskummad
mjölk och den fick inte brännas
vid utan måste söas hela tiden.
Den serverades ur grötbytten,
som alla skulle äta ur.

Julaftonskväll lades bröna i
gröten och den som fick den
skulle bli gift under året, men
det hade visst fler betydelser.

Man skulle rimma till grötten
julafton. Några sådana rim är:

"Denne gröt är kokt i en gryta och inte
du rimmar rätt som du kan." ^{i en spanna}

"Denne gr. o. s. v. och inte i en så
du äter så mycket du får."

"Denne gr. är k. i en gr. och inte i en klytta
Hundar må ta den som kommer å snylta."

"Denne gr. är k. i en gr. och inte i en bytta
Ta inte mer i sken än du orkar å lytta."

När man mjölkade julaftonskvill
skulle man ha stäl i byttan och
bära in den ned förklät över.

Ättholmen gavs åt kreaturen
julaftonskväll efter kvällsmat
fast den skulle va svegit fönt.

3983

Årtvälling skulle de koka julaf-
tenskväll, för det skulle de all-
deles nödvändigt ha då.

Förr hade man inte julgran, utan
en julkrona av järn med 5
eller 9 (alltid udda) talgljus.
Eller av trä svarvade med sär-
skilda ringar i.

Grisen skulle julafton ha lite
särskilt gott av inne maten t. ex
av doppaspaet, groten och ärtvälling.

Till julen baktes jul-S, julgubbar,
"fliskan i det gröna", kaka med fågel
och kaka med smör. Den sista var
limpebröd och skulle va bra för
småbarn. - Under julen fick
man inte äta ^{Kunt}hällbröd*, fast de
baktes till jul för hela rätten
eller helst för två rätter. Det
brödet gravades ner i säbirsken
och på samma sätt förvarades
juläpplena.

Julkäring, julaprytta bakades
3 dar före jul.

* utom på annandagen. Det var
den enda dagen före 2000 Kunt
som man fick äta hällbröd

Stenholm, Per Nils Ed. Östra Sjöbo

31

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1983

*fulnötterna hade man många lekki
för sig med, lagga rån, belysa mm.*

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En del julmat sattes ut till
vattenmannen för att han skulle
hjälpa dem för sjukdomar.
Eller till lakatten.

Och man satte förstis alltid ut
gröt i lagaren till tomten

Julbonaderna skulle sitta till
20 dag Knut och sen skulle de
läggas i kistelådan.

Den före julaftron skulle familjefadern resa julstäng - det var en lång skalad granstäng - mitt fram för dörren på gården. Och två enar ställdes vid förstuddörren till julen, elgis i nödfall granbuskar.

3983

Syren och sloon skulle man ha
till jul, och om blommorna slog
ut själva räppanatten hade man
dem sen till lakemedel.

3983

*Julkväll och nyårskväll skulle alla
spelar o.d. vara ute.*

På annandagen brukade man
rida Staffansskede.

3983

Julduk med 5 äpplen skulle van
spikas över julbordet. En duk
skulle sitta över sparvakans-
sängen.

I julduken skulle man också hänga
ax. Särskilt skulle man gömma
twillings-ax för att hänga där.

Kid kalning länades alltid
ett polsfat kol åt skogsmannen
att värma sig vid julkvällen.

3983

Katten skulle ha av all slags mat
som de åt julaften, för att han
skulle vakta säden bra.

Likaså hunden.

deras portioner sattes tianes
på en trätallrik vid dörrposten
under dörrskäpet. Ingenting av
julmaten fick glömmas.

Efter kl. 1 juleafton fik ingen
arbejde forættas. Kl. 2 dogges
i gæstern.

3983

Julafton strödes pinbakat
granis på golvet, och det fick
inte sopas förrän tredjedan.

3983

Om någon skugga syns havelös
på julaften, skall han dö under
året.

3983

Innan sex jäkter skulle alla
ha löjät sig i samma löjekittel.
Den löjen fick inte slås ut för
än på anndan.

Julbordet skulle dukas med dricka-
kanna av trä eller tenn och sägel-
fat av trä med 5 ubbe i botten.
På det skulle man ha, om man kunde,
de, smälalår, gris skinka,
oxbringa, karkkorr (= köttkorr)
och isterbann (= fläskkorr). I äter-
barnet skulle finnas tok och 3 so-
ters kryddor. Allt sammans skulle
stå framme till 3djedagsmorgon
eller åtminstone till anndan.
Ingen fick gå upp från bordet
under måltiden på julkvällen.
Innan man steg upp lästes
julsängeliets och julpsalm. Hela
tiden skulle förtas smattrebr-
an binna.

Juljuset skulle tändas kl. 6 julafton
och det skulle brinna till 6 på juldagen
morgon. Det skulle stå oslutt på jul-
bordet utan att flyttas. Om man
snöt det fick man inte slakta det,
för det var mycket farligt. Trepen-
gus hade man också ofta på jul-
bordet.

Julgranen skulle tändas kl. 6 julafton
och det skulle brinna till 6 på juldagen
morgon. Det skulle stå oavbrutet på jul-
bordet utom att flyttas. Om man
snöt det fick man inte släcka det,
för det var mycket farligt. Trepenan-
gen hade man också ofta på jul-
bordet.

3983

Smittelärasen fick inte rötas för
än den var utbrennen, för det var
olycka med det. Den skulle stå upp
och inte ligga. Eljes hade man alltid
medan liggande.

Om någon gjorde något ont på
Lucie natt, kunde ingen domare
döma honom för det. Den natten
kunde de skapa sig lycka på
jakt också (och stilmakern har
hört mycket om den natten men
har glömt det).

3983

På juldagen skall man inte vara
borta. Då får man inte låta bjuda
sig någonstans.

Den som kommer först hem från
julettan får först värdet.